

L. évfolyam. Cluj (Kolozsvár), 1940. július. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Janos Zsigmond, erdélyi unitárius fejedelem,
1540—1571.

Ima.

(Évzáró a Teológián.)

Örök Isten! Fogyó életünk növekvő bizalmával imádkozunk Hozzád e pillanatban. Egy évnek határmesgyéjén állunk s kitáruló szívünk csordultig telve van köszönettel... Köszönjük a lelkes elindulást, a boldog ut-keresést, a remélt és megtalált életöröme- ket. Köszönjük a viharos napokon diadalmaskodó isten-áldotta akaratot és hitet, mely szívárvány-hidon emelt a magasságok felé. Köszönjük az emberi szivekbe rejtett jó-szándékot, testvéri érzü- letet és tiszta szeretetet, mely gyakran fölmelegíté rideg világunkat. A hozzánk simuló, szenvedéseinkben ve'lünk szenvedő meleg ro- konszenvet, mely fő'énk hajolt Gondviselésed jóvoltából. Köszön- jük a szent sóvárgást, mely a sötét völgyekből szebb virányokra vezetett s betöltötte lelkünket a Te országod munkálásának áldott erejével. Köszönjük borus életünkben s tévelygő világunkban az Evangélium tiszta világosságát, azt a fároszi fényt, mely bolyon- gásunknak egyenes utat mutatott s elvezette vivódó lelkünket a jézusi jóreménység fokához. Köszönjük a munkát, mely verejték cseppjeivel megnemesített, a gondolatot, mely elmélyített és emberi méltóságra emelt, a Te igazságod megismerését, mely besorozott hívő szolgálóid és elszánt katonáid közé. Köszönjük a tanári bölcs oktatást, irányítást, gondoskodást és a tanítványi hűséget. Köszön- jük, ezerszer köszönjük örömeivel és bánatával, dalával és könnyé- vel, dicsőségével és megpróbáltatásaival ezt a Neked áldozó imád- ságos életet.

Gonviselő Isten! E magunkba szálló pillanatban köszöne- tünkbe hiányérzetünk mély tudata és egy alázaatos kérés vegyül. Kérünk Tégedet, serkents, taníts, gazdagíts ez esztendő tapasza- lata által! Ha építettünk s futó homokba vetettünk fundamentumot, irányítsd tekintetünket a hit kösziklái felé. Ha magvetőkként el- hintettük a jézusi gondolatokat s lelkünk legdrágább magvai az utszélére hulltak, vagy szurós tövisek között elpusztultak, Atyánk, keltsd föl bennünk a dus termőföldek reménységét. Ha álltunk az élet zürzavarában, vagy görnyedt vállal hordtunk kockaköveket s álmaink tornya mégis csonkán maradt, szeress minket szerető Isten befejezetlenül. Ha források fölé hajolva mohón ittuk az élet megejtő italát, mitől megingott testünk-lelkünk, kináld föl nekünk minden segítségnek Istene, Jézus szomjatoltó, éltető vizét. Ha szí- nek után kutattunk s látásunk elfakult a muló szín-pompában, irányítsd azt az örök eszmények derüs fehérsége felé. Ha kincse- ket kerestünk s rabul ejtett a könnyű csillogás, serkents, hogy igaz értékek drága gyöngyei után induljunk.

Sáfáraid állnak itt, kiknek hűségét Te jól ismered s kik atyai áldásodra várnak e pillanatban. Áldd meg áldások Istene a bucsu- zókat, akik elmennek, hogy hirdessék a Te országod eljövételét; vakoknak a látás, süketeknek a hallás, bénáknak a járás remény- ségét, szegényeknek és megfáradtáknak az Evangélium boldogságot adó tanítását. Áldd meg a még visszatérőket, hogy e szent falak között gyuljon ki lelkükben az elhivatás forró lángja, a szeretet

tiszta tüze. Áldd meg ez intézményt és egyházunkat, mely édesanyjai tekintettel néz reánk, örökké küld, örökké véd s főként hajolva elkísér bölcsönktől a koporsónkig. Ámen. *Simén Dániel.*

Az unitárius király.

Az 1940-ik esztendő a nevezetes centennáriumok éve. Ezelőtt 500 évvel született Hollós Mátyás, az utolsó olyan nemzeti király, aki országát újra európai nagyhatalmi rangba emelte s ezelőtt 400 évvel született II. János (Zsigmond), a legutolsó magyar nemzeti király, aki megteremtette Erdély függetlenségét s az önálló erdélyi fejedelemségnek olyan alapokat biztosított, hogy abból idővel, Bethlen Gábor és a Rákócziak alatt a magyar királyság biztos védő hástyája lett.

Mátyás király Kolozsváron született s uralalkodása alatt lett Budavára Európa egyik legnevezetesebb fővárosa. II. János király Budán született s uralkodása alatt lett Kolozsvár Európai színvonalon álló gazdag és a tudományokban is vezető, az európai tudományos világgal élénk kapcsolatot fenntartó kincses várossá.

Reánk, unitáriusokra nézve, annál megemlékezésre méltóbb János Zsigmond születésének évfordulója, mivel ő volt az egyetlen unitárius király a történelem folyamán.¹ Igaz, hogy királyságának egyik része felett soha sem gyakorolhatta királyi hatalmát, sőt királyi címéről egy időben le is mondott, de mindez nem változtathatja meg azt a tényt, hogy ő törvényesen megválasztott király volt Magyarországnak.

Az utolsó magyar nemzeti királynak nagyon hányt-vetett gyermekkorra volt. Alig 2 hetes csecsemő, amikor apja Zápolya János király meghalt, alig 1 éves, amikor Szolimán, a törökök egyik legnagyobb császára elfoglalta csellem Budavárát, amint ő mondotta, azért, hogy a kis királyfinak, akit fiává fogadott, biztosítsa az országát. Ugyanakkor megszállta a Tisza-Duna közét is. Az özvegy királynét és a kis királyfit pedig Erdélybe küldötte. Itt György barát, aki pedig az öreg király által gyámoltól és tanácsadóul volt az özvegy és a kis árva mellé rendelve, álnokul a Ferdinánd kezére játszotta Erdélyt és megfosztotta törvényes örökségétől. De a barát, aki szerzetes volt s ezért hívja a történelem barátjának s aki minden előmenetelét a meghalt Zápolya János királynak köszönhette, mert az a porból emelte őt fel, nem sokáig élvezhette diadalát, mert a Castaldo, a császári vezér meggyilkoltatta s az erdélyi magyar, székely és szász rendek újra visszahívták a Lengyelországban élő özvegy királynét és fiát, kimondva, hogy „mi fejedelmünknek és urunknak a János király fiát ismerjük, akit az önön oltalomszolgája által fosztott meg a római király az országtól, nem a mi akaratunkból“. A visszahívó küldöttség szónoka is Lembergben csak azt mondhatja, hogy

¹ Székely Mózes (szintén unitárius vallású) fejedelem uralkodása csak néhány hónapig tartott, mert hősi küzdelemben az életét vesztette. Unitárius államfő Amerikában több is volt.

amióta elhagyták a fejedelmi személyek, azóta csak szenvedett az ország. A visszatérőket az ország határán somlyai Báthori István, a későbbi erdélyi fejedelem és lengyel király fogadja fényes lovas-kiséret élén. A serdülő királyfi és az özvegy királyné mélyén valóságos és Istenben rendületlenül bízó hitét mutatja, hogy visszatértük után veretett pénzekre köriratul ezt vésették: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk...“.

Az utolsó magyar nemzeti király első választott fejedelme lett Erdélynek és a magyarországi idecsatolt részeknek. Uralkodása alatt megszilárdult az ujonnan alkotott erdélyi fejedelmi szék s bölcs törvényei másfél századon át szilárd alapjaivá lettek a kis ország alkotmányos életének. Szabad szelleme, tudományos felkészültsége nemcsak tápot adott a reformáció forrongó küzdelmeinek, de azokban tevékenyen részt is vett, lépésről-lépésre együtt haladva hatalmas szellemű udvari papjának, Dávid Ferencnek a szellem szabadsága, a hit minden kényszerítől mentes megvallása előkészítésének és kivívásának nagy munkájával. „A hit Isten ajándéka, ezért senkit kényszeríteni hitében nem szabad“, mondotta az ő védelme alatt hozott törvény s e kicsiny országot Európában, minden más nagy nemzetet messze megelőzve, a lelkiismereti, gyülekezési és véleménynyilvánítási szabadság igazi hazájává tette.

Ez a szabad szellem adott tápot az európaszerte ismert és nagyra-becsült hittudományi irodalom és szellem fellendülésének. Ez időben az akkori európai szellemi központok: Wittenberg és Genf is nagy érdeklődéssel kísérték az itt folyó hatalmas szellemi mérközést, melyből diadalmas útjára innen indult el az unitárius vallás.

Ennek a szabad szellemnek szinte természetes következménye volt, hogy az addigi hivatalos latin nyelv béklyóját is levetették s törvényhozásban, vitatkozásban és irodalomban egyformán a magyar nyelv nyelv lendületet vehetett. A tanügy is méltó helyet kapott gondoskodásában s Erdély közoktatásában először ekkor fordul elő, hogy a törvényhozás tanintézet létesítésével foglalkozott.

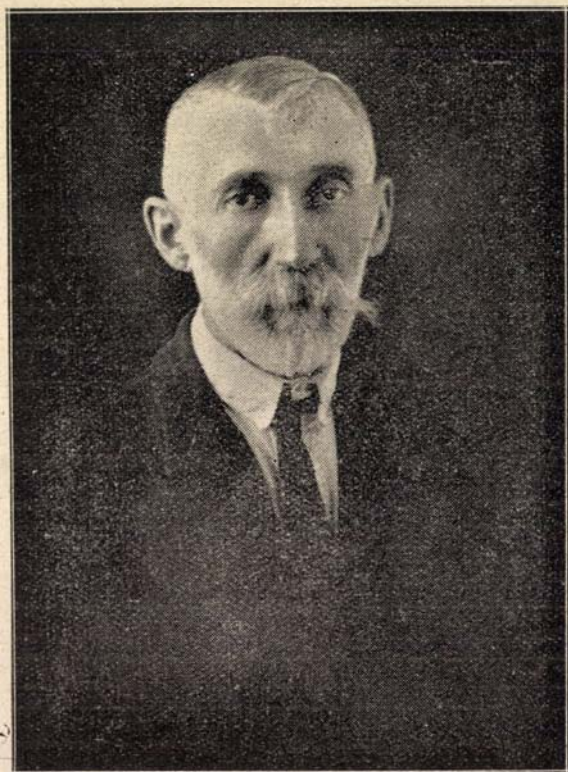
Sokat tett a szegények támogatására is, fejedelmi adományaival gazdagítva a szegénykórházak és menhelyek alapjait.

Fiatalon, 31 éves korában hunyt el, váratlanul. Halála nagy csapás volt a szellemi és lelkiismereti szabadságra, mert az utána jövő fejedelmek már cenzura alá vették a könyveket és a vallásügyeket is, de már akkorra az ő fejedelmi vigyázásával elültegette mag annyira megerősödött volt, hogy kibírta az évszázadok viharait s e viharok között is egyházának, az unitárius egyháznak mindig jelmondata maradt az ő pénzére veretett jelmondata: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?“ Ma is úgy áll előttünk nemesen fenkölt alakja, mint az akkori Európa legfelvilágosultabb és legszabadelvűbb uralkodójáé, akire a mai világ igazi felvilágosult és szabadelvű fiai csak a legnagyobb tisztelettel és megbecsüléssel tekintenek.

A magyar történelem sokat köszönhet János Zsigmondnak, de még többet az unitárius egyház, amely hálás kegyelettel emlékezik róla születésének 400-ik évfordulóján. *Simén Domokos.*

Pap Mózes
1866—1940.

Tordátfalván, 1866 évi november hó 8-án látott napvilágot a Pap Sándor és Osváth Zsuzsánna, jómódu székely házastársak öt gyermeke sorában. Elemi iskoláit ugyanott végezte. A jómódu székely családnál az elemiit végzett fiuk rendszerint az apa segít-

Pap Mózes.

ségére állanak. Így volt ez az ifjú Pap Mózessel is. Csak később dr. Boros Gy. nyug. püspök úr biztatására adták iskolába 1880 évi szeptember 1-én. A keresztesi gimnáziumban végezte az alsó öt osztályt; az első kivételével állandóan jeles tanuló volt. Négy éven át (1881—1885 jun. 1-ig) minden évben az Augusztovics Sámuel vagy Ágoston István alábból 4—5 frt, abban az időben komoly vásárló értékű összeget kapott ösztöndíjjal. A három felső osztályt az akkori körülmények szerint a kolozsvári kollegiumban végezte, szintén jeles eredménnyel és megfelelő ösztöndíjjal. Egyetemi tanulmányait a klasszika filológiából a kolozsvári

egyetemen végezte, s indexe tanúsága szerint, minden vizsgáját kitüntetéssel tette le. 1892-ben keresztúri gimnáziumunknál kapott helyettes tanári alkalmazást, majd 1893. október havában, letéve a pedagógiai vizsgát, az októberi főtanács rendes tanárává választotta. Mint a keresztúri gimnázium tanára tanította a latint és a magyart ugyszólva élete végéig. A csókfalvi zsinat 1907-ben igazgatónak választja a nyugdíjba vonult Sándor János helyébe. Igazgatói munkakörét a világháború után 1920 évi főtanácsig tölti be. Nyugalomba ment 1931. szeptemberében. A sajnálatos viszonyok folytán azonban az egyház ezután is igénybe vette munkarejét és ő szívesen eleget is tett a megbízatásának halála órájáig.

Életének munkássága két fő irányban domborodott ki: egyházi és politikai.

Egyházi munkássága állandóan a keresztúri főgimnáziummal kapcsolatos volt. Olthatatlan forrósággal szerette főgimnáziumát. Nem ismert olyan akadályt, fáradságot, költséget, ami a keresztúri főgimnázium előbbvitele érdekében elszánt törekvését zavarta volna. Az iskola életével teljesen egybeforr. Már 1902 szept. 8-án a főgimn. igazg. jegyzőjévé, majd 1893-ban a főgimn. könyvtárosává választják. Mindkét munkakörtől 1907-ben vált meg. Ez alatt, az akkori kivánalmak szerint, elkészítette a főg. könyvtár cédulakatalogusát (1899 nov.-i igazg. ülésen jelentette be). Ha a mai korszerű kivánalmaknak nem is felelne meg, de a munka, 30,000 kötet feldolgozása, az egysoros ablaku, sötét, dohos régi könyvtár helyiségben a lelkiismeretesség és kitartás példája marad.

Az öt osztályu keresztúri gimnázium továbbfejlesztése a keresztúri kör komoly elemeinek állandó törekvése volt. A hatodik osztály felállítása ügyében különösebben 1902-ben kezdődött meg a mozgalom Sándor János kezdeményezésével. Ebbe a mozgalomba kapcsolódott be Pap Mózes is, teljes erejével. A VI. osztálynak 1904-ben történt felállítása után a főgimnáziummá fejlesztés és új épület kérdése lépett előtérbe, mert a régi épület már sehogy sem felelt meg a korszerű iskolaépület követelményeinek. Mint igazgató teljes erejéből lát hozzá a Sándor János és más iskolabarátok kezdeményezései végrehajtásának. Mindenekelőtt meglátja, hogy a régi telekről fennebb kell jönni a piac felé. Az a 100 méter, amellyel az új iskola épületét fennebb igyekezett hozni a piachoz, a forgalomhoz, az élethez, irgalmatlan harcokra vezetett. Két tábor keletkezett. Egyik a mindenáron való azonnali építés, a másik Pap Mózes vezetésével új telek megszerzése és azon való építés érdekében küzdött. Ma reszketve emlékszünk vissza azokra a küzdelmekre és vitákra, amelyek akkor a keresztúri körökben lezajlottak, az azonnal építeni és az előbb vásárolni akarók között. Ma tudjuk, hogy az idők méhében 1912-ben mi fogamzott meg s ha a telekvásár ügye az építés kérdéséf csak egy évvel is eltolta volna: ma nem lenne vita a keresztúri főgimnázium ügyében. Végül is a telekvásár Pap Mózes szívós kitartása és meggyőző rábeszélése alapján a Báró Daniel család és Kozma Ferenc eléggé nem hálálható

közbenjárása segítségével megtörtént. Hosszas fáradozása elismerésül E. K. T. 716—1911. sz. a. a telekvásárt megköti és az 1912. okt. Főtanács Pap Mózesnek jkvi köszönetet szavaz. 1914-ben a főgimn. új épülete fölemelkedett. Az azon évben kitört világháború már csak a berendezés és szertárak kielégítését akadályozta meg. Ez a 100 méteres előbbrejutás adta meg a lehetőséget a gazdasági iskola létesítéséhez, az iskola kifejlesztéséhez és „Keresztur“ fogalmának kialakulásához.

Az új épület mellett a tanulók régi kezdetleges ellátását a tanárkar rég aggodalommal figyelte. Indítványok hangzottak fel konviktus létesítésére. A beindított mozgalmak végrehajtását igazgatói kötelességének ismerte s teljesen önállóan igyekezett megoldani azt. Sikerült is a konviktus létesítése 1910.-ben a főgimnáziumi előjáróság anyagi felelősségére.

Nem kevésbé fáradságos munka volt a főgimnázium részére az államsegély biztosítása. A mozgalom a Sándor János kezdeményezésével indult meg, de a Pap Mózes állandó levelezése és egyházi vezetőségünk meggyőzésére irányuló makacs kitérgetés hozta meg végül az eredményt 1908-ban az állammal kötött szerződés aláírásával.

A játszótér létesítéséhez és berendezéséhez igyekezett a megfelelő anyagi föltételeket megteremteni.

1909-ben megalakítja az iskolai segítőegyesületet, amely hivatva volt, hogy a szegény tanulókat könyvekkel és ruhával lássa el.

Önképzésre is sokat gondol s ezért 1907-ben, a 65074. sz. a. létesített, latin nyelvi tanfolyamon részt vesz. 1909-ben Németországban volt tanulmányuton, július 15—augusztus 28-ig. 1911-ben Olaszországban volt a Dr. Csengeri János rendezte tanulmányuton (1911. április 9—május 2 ig). Mindezekről a tanulmányutakról az értesítőkb. adott teljesen kimerítő leírásokat.

A legnagyobb teljesítménye mégis az 1930 évi Egyházi Főtanácson tett az az indítványa volt, hogy a székelykeresztúri főgimnázium felső tagozatának fenntartására szükséges költségeket az előjáróság előteremtheti. Az előjáróság elő is teremtette s ezzel megmentette az iskolát a visszafejlődéstől és néhány kiváló emberünk tanubizonyoságot tehetett kiváló szervező képességéről.

Pap Mózesnek egyházi munkásságához tartozik a többek között az is, hogy a D. F. Egyletnek kiváló munkás tagja, hosszabb időn keresztül a körü alakulatnak tevékeny elnöke is volt. Részt vett minden egyházi és egyházközségi megmozdulásban és egész élete, munkássága bizonyítja egyháza iránt való szeretetét.

Irodalmi munkássága is jelentős.

Pap Mózes második főtevékenysége a politikai életben csúcsosodott ki. Mint függetlenségi jelszavú, fáját szerető, iskoláját, tanügyét fejleszteni akaró lélek a politikai életben is teljes erejével, sem anyagi, sem szellemi megerőltetéstől vissza nem riadva dolgozott. És mindezekben a mozgalmakban megőrizte tiszta politikai becsületességét. Ezek alatt a politikai hadjáratok alatt ismer-

kedett meg a vármegyei és más közéleti vezetőkkel s ez ismeretéseket használta fel később a főgimn. felépítésére, az államsegély kiieszközlése stb. érdekében..

Keresztúr város polgárságának nemcsak politika, hanem közművelődési szempontból és valóban vezére volt hosszú évtizedeken keresztül.

Mint ember jóindulatú, mindenkin segíteni akaró természetű volt. Tanácskozásoknál mindenkit meghallgatott és elvárta, hogy őt is meghallgassák. Célkitűzései, általános emberi és közművelődésiek voltak s azokért csökönyösen az utolsó lélekzetig harcolt.

Családot 1905-ben alapított. Nagy számú gyerekhada örömmel és büszkeséggel töltötte el, mignem a menekülés el nem rabolta két lányát és egy fiát. Ez a súlyos csapás nagy lehangoltságot okozott lelkében s holtáig csak a folytonos munkában és törődésben lelt megnyugvást.

Most, hogy a rögök porhüveljét eltakarták s a tavaszi virágok tövére özvegye és három derék fia hullatta könnyeit: mondjunk mi is isten hozzádot Neki. Elült már a hosszú, de 20—25 év óta megcsendesedett harcos korszak. Kidölte, vagy megtörték a zöld asztal csatárai. Az unokák szeme majd meglátja a jót is, a selejtest is. Új nemzedék áll a régi rend helyén, de helyt állani az eszmék mellett, küzdeni az eszményekért, szembeszállani minden ellenséggel csak azok tudnak, akik az Ő példáját követik.

Nos.

A halál pillanata az elszenderedés és a soha fölnebredés szende pillanata ; pillanata a csendnek, melyet semmi zaj, a nyugalomnak, melyet semmi földi baj nem háborgat. Még a legfájdalmasabb betegségben is többnyire csendes percek, vagy még világos és derült látványok is előzik meg az elbucsuzást ; a halál szárnyait felénk csattogtatja, s minél inkább közelednek, annál halkabb suttogásuk, míg be nem árnyaznak minket, és a halvány lepel ránk nem terül, melyet élő kéznek alig kellene többé megérintenie. Szent kör zárja magába az elhunytat, ezt tanusítja ezt az egész alakon előmlő meglegedés kifejezése. Oly arcvonalokat is, melyek szenvedélytől el voltak sok ideig torzítva, kismít a halál keze annyira, hogy néhány perc letolyta után némely boldogult szebb alakot mutat, mintsem bármikor is életében. Nem rémkép tehát ez utolsó barátunk, hanem éltünk bevégzője ; egy szép ifju, aki a szövétneket eloltja, és a hullámozó tengernek csendet parancsol.

Herder.

Nyugalomba vonult tanítók.

Az 1939/40. iskolai év kezdetén hét unitárius felekezeti elemi iskolában a gyermeksereg hiába várta a régi, megszeretett, jó tanítóbácsi megérkezését. Emlékszünk, hogy — felsőbb rendelkezés értelmében — 7 unitárius felekezeti tanító ment kényszernyugdíjba azon a címen, hogy 35 évnél több szolgálati évük van. Harmincöt évet betöltött közszolgálat, de az igazi hivatásuk 20 évvel ezelőtt kezdődött.

Husz évvel ezelőtt vetették vállalkat egy épület alá, melynek unitárius felekezeti elemi iskola a neve. Bár a kezdetben sokan voltak, szomorúan kellett látnunk, hogy rendre állnak ki a sorból: legyőzhetetlen akadályok erre kényszerítették.

Ez a kis csoport — mintegy 50-en — tartotta, hosszú két évtizeden keresztül, az unitárius felekezeti elemi oktatás nagy hivatást teljesítő, de néha dűledező, ingadozó épületét. Pedig hányszor marcangolta lelküket a szemlélők káröröme, lekicsinylése, a kisebb kenyér a családi asztalon, a holnap gondja, a bizonytalan jövő, a megbélyegzettség, stb. Hányszor távolították el a kisértőt, mely mindezek ellenkezőjét ígerte a leborulásért és maradtak, mert igazi unitárius és magyar lelkükkel érezték és tudták, hogy eljön az idő, a mi életközösségünk teljes figyelme afelé az épület felé fordul, melyet életerejük felmorzsolódásával mentettek át a jelennek. Biztosan állíthatjuk, hogy ha van valakinek érdeme abban, hogy ma virágzó felekezeti elemi iskoláról beszélhetünk, úgy az érdem elsősorban az akkori idők felekezeti tanítóié.

Történetet irtak ők a felekezeti elemi iskolák két évtizedes történetét.

Mult évi Egyházi Főtanácsi gyűlésünk, a Mélt. és Főtiszt. Püspök urunk bölcs kezdeményezéséből a felekezeti elemi oktatás jegyében indult és ma minden unitárius szív visszhangozza a Főpásztori igéket: „Minél több felekezeti elemi iskolát!”.

Ime a küzdés diadala. Ime az elismerés babérkoszoruja kirtartó unitárius elemi iskolai tanítói karunknak.

És a sors iróniája, de nevezhetjük a kisebbségi tanítói sors természetes folyamánynak is, hogy épen most, amikor elközeledett elveik diadala, amikor úgy anyagiakban, mint erkölcsiekben az ígért földje látszik, most kell félreállania e tantestület hét legéremesebb tagjának, a legerősebb oszlopoknak: Patakfalvi Zsigmond, egyben a tanítói egyesület elnöke is, Fekete József, Lőfi Béla, Nagy József, Török Elek, Tóth József és Új Lajos nevei mindig aranybetűket érdemelnek az unitárius felekezeti elemi iskolák történelmében.

Egyformán hősök. Egyformán megérdemlik az utókor elismerését és csodálatát. Kiki a maga helyén, de egyforma önmegtagadással és hivatásérzéssel s nem hivatalnoki kötelességből végezték a terhes 2 évtizedes felekezeti tanítói munkát. Világoló gyertyafények ők, kik az élet helyes megélésére példát mutatnak.

E lap terjedelme nem engedi, hogy munkás életük történetét részletesen feltárjuk, de kötelességünk legalább nagyvonásokban azokról megemlékezni.

Fekete József: 1882 február 2-án született Szentábrahám községben. A gimnáziumi és tanítóképzői tanulmányait Székelykeresztúron elvégezve, 1903 okt. 1-től a kis- és nagykedei községi iskolánál segédtanító és unitárius énekvezér, 1905-től a kisadorjáni unitárius elemi iskolánál — lévitai teendőkkel is megbízott — rendes tanító, 1909-ben feleségül vette Farkas Klárát, mely házasságukból 4 gyermeke született. 35 évi kisadorjáni működése alatt új tanítói lakás, kijavított és felemelt iskola, egy megkezdett új templom hirdetik tevékenységét.

Lőfi Béla: 1881 nov. 2-án született Bölönben. A kolozsvári unitárius gimn. 4. osztályának és az ottani állami tanítóképző elvégzése, valamint 1 évi bölöni segédjegyzőség után 1903 március 1-től 1921 aug. 31-ig mézskői unitárius kántor tanító, 2 évig Dicsőszentmártonban ig. tanító-kántor és 1923 január 1-től pedig a szindi egyházközségben énekvezér-tanító. 37 éves egyházi munkásság, mely a rendes iskolai működésen kívül, EMKE Daloskör, EMKE Könyvtár, Gazdakör stb. vezetésével elismerést szerzett, minek kifejezéséül az EMKE egy alkalommal 50 korona jutalomban is részesítette. A munkához szokott élet nyugdíjas korát is egyházának szenteli: jelenleg Sinfalván unitárius énekvezér.

Nagy József: 1878 szept. 7-én Tordátfalván született jó módú gazda családból. Apja bizalmas embere volt a „legnagyobb székelynek”, báró Orbán Balázs-nak. A négy középiskolai osztály elvégzése után, 1899-ben a székelykeresztúri tanítóképzőben tanítói oklevelet nyert. Egyszerre két kinevezést kap, melyek közül a kolozsvári Unitárius Gimnázium elemi iskolájához szólót fogadja el azzal a számítással, hogy tovább tanul. Így az 5—8 gimn. osztályok különbözeti vizsgáit sikerrel le is tette. 1908-ban feleségül vette Szász Emma okl. tanítónőt, mely házasságból 3 gyermeke született.

A kolozsvári kollégium fiuiskoláját Régeni Áronnal 27 éven át olyan szép eredménnyel vezették, hogy a tanítóképző intézet tanári kara mintaiskolának minősítette és mintatanításokkal bizta meg a tanítókat. Közben gyümölcsészeti, tanító továbbképző, méhészeti tanfolyamokat hallgat. 1908-ban ipariskolai tanítói oklevelet szerezve, 10 éven át tanít, mint ipariskolai tanító. Egyházi szolgálat 40 évre terjed.

Patakfalvi Zsigmond: 1879-ben Énlakán született. 1900-ban tanítói oklevelet szerzett a székelykeresztúri állami tanítóképzőben. Egy pusztai-tanyai, a korondpápatakai községi, a parajdi, balavásári és alsóárpási állami elemi iskolákon keresztül, végre a kolozsvári unitárius elemi fiuiskolánál kötött ki.

Közéleti munkássága szintén változatos és gazdag. Mint fiatal tanító, a parajdi ifj. egyesület elnöke, később a Fogaras megyei tanügyi lap szerkesztőbizottsági tagja és munkatársa, a Néptani-

tók lapja és a „Tanító“ munkatársa. Fogarason törvényhatósági bizottsági tag. Sokoldalu munkásságát bizonyítják még: az Unitárius Közlöny, Unitárius Egyház, Magyar Nép című lapokban, az Unitárius Naptár több évfolyamában megjelent cikkei, továbbá „Vezérfonal a modern rajztanításhoz“, „Egységes tankönyv“, „Fogaras megye földrajza“, „Szemléltető számtan“, „Abéce az el. isk. I. oszt. számára“, „Gyümölcsfatenyésztés“ című részint önálló, részint társszerzői munkásságából származó művei (utóbbi pályadíjat is nyert). Az egyházi életben is sokoldalu ténykedést fejt ki: egyházi tanácsos, a Nyugdíjbizottság, a D. F. Egylet választmányi tagja, a Nevelésügyi bizottság tagja és munkása, a kolozsdobokai körüli Tanítói Egyesület és az Általános Tanítói Egyesület elnöke 9 éven, mint ilyen, a tanítók segélyalapjának megteremtője. Sokszori egyházi kiküldetése és megbízatai által méltányolták, elismerték különösen a tanügy terén tanusított munkásságát. Községi faiskolai kezelő, járási felügyelő, a gimnáziumban segédfelügyelő és 11 éven keresztül konviktusi gondnok. E 39 évre terjedő gazdag működéséért többször jutalomban részesült.

Tóth József: 1880 jun. 19-én Szinden született. A kolozsvári unitárius főgimnázium 4 osztálya és az állami tanítóképző elvégzése után 1900-ban a szindi unitárius fel. el. iskolához nyert kinevezést és ott 23 évig működött. Azután az alsófelsőszentmihályi unitárius el. iskolánál 16 évet szolgált. Évenként egyedtől 60–70 gyermeket tanított és végezte társadalmi téren is lelkiismeretességgel, egy falu sok irányu munkásságát. Vezetése alatt épült újra 1929-ben az iskola és kapott nyilvánossági jogot. 40 éves lelkiismeretes egyházi munka áldott emléke maradt utána.

Török Elek: 1883-ban született Csekefalván. A gimnáziumi osztályokat, valamint a tanítóképzőt Székelykeresztúron végezte és 1902-ben tanítói oklevelet nyert. Ez évtől kezdve állandóan a nyárádgálfalvi unitárius iskolánál tanít, mely 1912–18-ig állami vezetés alatt állott. 36 esztendősen tanítói működése sokat beszél. Ez idő alatt egy egész község nemzedékét bocsátotta nevelése alul az életbe. Községében a gazdakörnek, tejszövetkezetnek irányítója, munkása. Házasságát, melyet 1905-ben kötött, 5 gyermekkel áldotta meg az Isten, kik közül Elek firtosmartonosi unitárius lelkész.

Ütő Lajos: 1881 február 3-án született Nagyajtán, hol apja Ütő Áron 42 éven keresztül volt unitárius énekes és tanító. Gimnáziumi 4 osztályát és a tanítóképzőt Kolozsváron elvégezve, tanítói és kántori oklevelet szerzett. 1899-től 1909-ig Árkoson, mint kántor és hitoktató működött, 1912-ig nagyajtai állami tanító és unitárius kántor. Azóta a kolozsvári unitárius egyházközség kántora és leányiskolájának ig. tanítója. Megszerezvén a középiskolai énektanítói oklevelet, 1919–1927-ig a kolozsvári unitárius gimnázium ének- és zenetanára, a teológiánál pedig a mai napig is.

Az énekkari magyar dalkulturának 40 éven át művelője. Az árkosi dalárda, a nagyajtai Polgári Dalkör, a kolozsvári Összhang,

az Egység, a Bocskai, a Hargita dalkörök vezetője, 1936-tól a Magyar Dalosszövetség országos karnagya.

40 évi munkásságát egyházának szente te. A kolozsvári elemi leányiskola modern felszerelése, a nagyajtai egyik legjobb unitárius orgona és a kolozsvári unitárius templom híres 2 manuális pedálos hangverseny orgonájának megépítése, egyházi énekeink kíséreteinek nagy része hirdetik tudását és érdemeit.

Ez érdemeiket az Egyház is méltatta. Az egyházi főtanácsnak, az E. K. tanácsnak, a D. F. E. választmányának, az Unitárius Irodalmi Társaságnak tagja. Tagja továbbá a Romániai Magyar Dalosszövetség Igazgatóságának és a Magyar Zenekonzervatorium választmányának.

A kolozsvári állami polgári fiúiskolánál énektanár, a fa- és fémipari iskolánál ig. titkár, az iparos tanonciskolának képesített tanonciskolai tanítója 6 éven át. Több tanfolyamnak hallgatója.

* * *

Ime hét érdemes embernek, a népnevelés kitűnő bajnokainak rövidre szabott életrajza. A nyugdíjörvény félreállította abból a munkakörből, amelyet oly szeretettel és önfeláldozással teljesítettek. Sajnos, az egyházi nyugdíjintézet nincsen abban a helyzetben, hogy a gondatlan életet biztosító ellátást adhatná nyugdíjul. Tovább is küzdeniök kell az életért, a létért... Vajjon mikor jut a mi társadalmunk annak tudatára, hogy méltó a munkás a maga jutalmára? Nem kellene-e arra is gondolnunk, hogy a felekezeti iskola hűséges sáfárainak megadjuk azt, amit tényleg kiérdemeltek, vagy pedig megelégedünk annak elismerésével, hogy egyházi életünk sokat nyert, sokat gazdagodott lelkük drága kincseiből?...¹⁾

—g—s—

Sport eredmények.

Kolozsvári főgimnáziumok ifjúsága f. iskolai év tavaszán a magyar középiskolák által rendezett sportversenyen minden tekintetben elnyerte a pálmát a nemes vetélkedésben, amely egyrészt az Unitárius Kollégium tornacsarnokában, másrészt a városi sport parkban folyt le. Az ifjak kiváló teljesítményről tettek tanubizonyosságot s örömmel állapítjuk meg, hogy kollégiumunk ifjúsága a szertornában is és az atlétikai számokban győzteseknek bizonyult. Lapunk szűk tere miatt nem közölhetjük le az egyéni eredményeket, de ki kell emelnünk ifjainknak fegyelmezetttségét, szorgalmát és kitartását, ami a sportnak ugynevezett erkölcsi szempontjait jelenti. Nem feledkezhetünk meg Lőrinczy Zoltán tornatanáróról sem, akinek régi eszméje a tornaverseny s akinek szakszerű munkája igen értékes eredményt hozott létre.

¹⁾ Örömmel a munk helyet e cikknek, amely kiváló népnevelőink érdemeiket bár röviden és kissé későre méltatja.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

A *budapesti Dávid Ferenc Egylet*, mely 1901-ben alakult Ürmössy Miklós elnöklete alatt, a negyvenedik év küszöbén, április 19-én tartotta meg az Unitárius Misszióház templomában Orbán Balázs halálának félszázados évfordulóján emlékkünnepélyét. „Te benned biztunk eleitől fogva“ ének után dr. Csiki Gábor missziói lelkész mondott mély érzésű imát. Elnöki megnyitót báró Daniel Gábor elnök mondott, melyben ismertette Orbán Balázs életét. „Tarkó mondáját“ művészi ihlettel adta elő dr. Hosszu Zoltán. Székely népdalokat énekelt Palló Imre nagy művészettel. Ezután dr. Weres Gábor tartotta meg „báró Orbán Balázs emléke“ címen ünnepi beszédét. Jellemrajzot adott benne e nemes jellemű báróról és a székely népről nagy tudással és lelkesedéssel. Ujra székely népdalokat énekelt Palló Imre. Józán Miklós püspöki vikárius ifjui ihlettel szavalta el „Örök Székely“ című alkalmi ódáját, vitéz Nyiredy Szabolcs „Székely asszony és vendéglátás“ címen olvasott fel egyes részeket Orbán Balázs műveiből. Bezárót tartott Péterffy Gyula. Végül énekelt a templomot megtöltő közönség. Ez a száraz tudósítás arról a lelket nemesítő, fel-emelő ünnepről, amelyet a budapesti Dávid Ferenc egylet legsikerültebb estélyei közé sorolhatunk.

A „*Heltai Gáspár biblia kör*“, melyet a boldogemlékű dr. Iván László alapított, nem elégedett meg azzal, hogy az idei szezonban szervezkedett, hanem munkás éve befejezése után megrendezte első műsoros estjét május hó 2-án. „Egy Istenünk“ kezdetű ének után Józán Miklós püspöki vikárius a kör díszelnöke mélyen átérzett hálaimát mondott. Dimény Mózes a kör elnöke megnyitó beszédében megemlékezett a kör alapítójáról és a kör céljáról. Utána dr. Asztalos Miklós Heltai Gáspárról tartott előadást. Nagy tudással és lelkesedéssel megírt előadásában ismertette a szónokot, az író, a könyvnyomtatót, a biblia fordítót és az embert. Nagy műveltsége, felvilágosult szelleme és emberies gondolkodása előtt meg kell hajolni mindenkinek és őt a legnagyobbként kell említeni — mint illusztris előadónk jellemezte őt teljes nagyságában. Hencz Illus Rivaldi—Bach—Pochon: „Andante“-ját adta elő hegedűn nagy művészettel, Barzó Livius orgonakiséréte mellett. Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, vallásoktató lelkész bibliamagyarázatában a templomi imádkozásról tartott ebben az évben előadást az imádságról tartott bibliamagyarázatai és lélektani előadásai méltó befejezéseül. Agyagfalvi Hegyi István, a Petőfi társaság titkára egy székely balladáját és egy székely ódáját adta elő. Az első zamatos székely nyelvjárásba volt megírva, a másik ódai lendülettel. Az előadása maga is már művészet volt s mindkettő az ihletett költő remeke volt. A templomot szépen megtöltő közönség Dimény Mózes elnök zárószava után alkalmi

éneket énekelt. Utána szépszámu közönség gyűlt egybe az Alkotmány című vendéglőben, barátságos vacsorára. A bibliakör ezzel a lépéssel megmutatta, hogy életképes, sőt hiányt pótló intézmény, amely nagyban hozzájárul a vallásos érzés kifejtésére.

Az 1933 évben alakult *Unitárius Konferenciás Tábor* a pünkössti ünnepekben, május 11—13 napjaiban tartotta meg idei nyári konferenciáját Magyarkuton a „Szentábrahámi pihenőn“. Szombat délután indult el a lelkes csoport és megérkezve a telepre, zászlófelvonás keretében Ferencz József központi missziói lelkész tartott istentiszteletet és megnyitót. Az ügyrendet Ujvári László, a Tábor pénztárosa ismertette. A jelenlevők elfogadták elvben az ügyrendet, megalakult a Tábor hivatalosan és megválasztotta a tisztikart. Világi elnök: dr. Szabó István, egyházi elnök Szent-Iványi Sándor. jegyző Nadler Alice, pénztáros Ujvári László, ellenőr Imreh Dénes,

Pünköszt vasárnapján, május 12-én délelőtt 10 óraker ünnepi istentiszteletet tartott és urvacsorát osztott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, az éneket vezette Varga Istvánné. Az urvacsorába részesült 28 férfi, 22 nő. Ugyanaznap délután „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház“ címen tartott előadást Gvidó Béla szerkesztő és dr. vitéz Nyiredy Gézané. Pünköszt másodnapján, május 13-án délelőtt 1/2 10 óraker ünnepi istentiszteletet tartott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, az éneket vezette Weress Ákos. Utánna „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház“ címen tartott előadást Ujvári László a Tábor pénztárosa. Az ülés befejezése után az Intéző bizottságot választották meg a konferencia résztvevői. Belovári Istvánné, Hegedüs Gyuláné, dr. vitéz Nyiredy Gézané, Szent-Iványi Sándorné, Varga Istvánné, Csefkó Éva, Kaposi Mária, Mátka Erzsébet, Schey Ilona, Belovári István, Ferencz József, Gvidó Béla, Hegedüs Gyula, Kozma Ferenc, Márkos Jenő, Nagy Sándor, Rédiger Károly, Weress Ákos személyében. Délután indulás előtt zászlóbevonással egybekötött áhitatot tartott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, vallás-oktató lelkész.

A reggeli zászlófelvonások alkalmából az áhitatot Ujvári László a Tábor pénztárosa, az esti zászlóbevonások alkalmából az áhitatot Szent-Iványi Sándor tartotta. Szent-Iványi Sándor vezette az előadásokat s a vitákban beloizta azt a rendszert, hogy általánosságban szóltak az egyes résztvevők a tárgyhoz és ennek befejezése után 3 csoportra osztotta a résztvevőket egy vezetővel. Ezek a csoportok beszéltek meg a részletkérdéseket s ezek alapján referált megbizottuk a nyilvánosság előtt a részletkérdésekről. Sok szép gondolat merült fel a viták alatt. Különösen jellemző a mai nehéz időkre, hogy a jelenlevők kifejezték óhajukat arra nézve, hogy a két konferencia közé iktassunk be egy őszi konferenciát is. A vezetőség szívesen teljesíti ezt az óhajt. Egyedüli óhaja az, hogy az őszi konferencia is úgy sikerüljön, mint az idei téli és nyári konferencia.

Ebben a néhány sorban óhajtottam erről a három igazán

ünnepi alkalomról megemlékezni kedves testvéreink előtt. Ilyen ünnepek teszik elviselhetővé a mai nehéz helyzetet s adnak erőt a küzdésre, hogy végre mégis diadalmaskodjék az emberek szive felett a krisztusi szeretet.

Ujvári László.

Köszöntlek aratás.

*Szikrázó forróság hevébe ért a nyár.
Megérett a buza és aratásra vár.*

*Hullámozó kalásznak zizeg a dallama
S mintha a lelkem is ő vele ringana.*

*Érzem, úgy biztat, sürget, éget a nyár,
Hogy még a kedvem is pillangó módra jár.*

*Mig sürgök, forgok, kis tücskök játszanak,
S a mozdulatomra ugrál a sáska had.*

*Mig a veritékem esője egyre hull,
Lelkem a multakba messzire vissza nyul.*

*Mert áldott a föld, mely szarat, kalászt adott,
És áldott a fény is, mely érlelt szép magot.*

*De áldott az Ur, a ki mind ezt fönntartja,
Mert mindent elvehet, amikor akarja.*

*— Egy sóhajtás s az ut hozzája mennybe ér,
Hála sóhajtás, hogy megjött az ujkenyér.*

*Péncz, tudomány, erő nélküle hasztalan,
A lét harca csupán csak ő érette van.*

*S mig fázva, fáradva és sokszor megázva,
Munkánkat az Isten mégis csak megáldja.*

*S mig jobb sorsra biztat, a hit és a remény,
Főlényes öntudat nyugalma bennem él.*

*Most, hogy eljöhettek, úgy, miként egy kaszás,
Imával és dallal köszöntlek aratás!*

Izsák Domokos.

Az Unitárius Presbiter Kátéja. Dr. Varga Béla püspök ajánló szavaival. A teol. akadémiai tanárok közreműködésével összeállította: Dr. Fikker János dékán. A székelykereszturi presbiteri konferencián érlelődött meg a gondolat, hogy a presbiter kötelességeit egybefoglaló kis munka lásson napvilágot. A gondolat va'óra vált, az ige testet öltött. Dr. Fikker János remekül oldotta meg a kérdést a kis füzetben. Világos, érthető, magával ragadó stílusban minden el van mondva benne, ami szükséges. Kapható az Iratterjesztőnél és a lelkészi hivataloknál.

Gyallay Pap Domokos „Külön nóta“ című, a székely népeletről vett színjátéka Budapesten nagyszabású szabadtéri előadásban a napokban előadásra került. Értesülésünk szerint az előadásnak kiváló sikere volt. Örvendünk ennek a sikernek, mert ez azt jelenti, hogy a komoly színpad figyelme a népeletről vett tárgy felé fordult s emellett egy igazi népies író nagyszabású, művészi munkája méltó elismerésben részesült.

Gyallay Domokos irodalmi munkásságát Dr. Csiki Gábor missziói lelkész az U. É.-ben a következőkben jellemzi:

Gyallay Domokost a magyarországi unitáriusok is jól ismerik. A Dávid Ferenc Egyletben is többször tartott már előadást s ha Budapesten jár, örömmel keresi fel templomainkat. Azok pedig, akiknek nem volt alkalmuk vele személyes barátságot kötni, szép-irodalmi műveiből alkothatnak maguknak az ő szellemi értékéről tiszteletreméltó képet. Regényei és novellás kötetei irodalmi események; több kiadást értek meg. A „Vaskenyéren“ című az unitárius multat, Toroczko szabadságmozgalmaikat jeleníti meg festői színekkel. „Nyár Solymoson“ című regénye egy unitárius falu életét mutatja be költői szépséggel, izgalmas cselekvénnyel.

Gyallay Domokost egyik méltatója „Erdély praeceptorá“-nak nevezte. És méltán, mert Gyallay nemcsak a szépirodalom terén kiváló. Az uralomváltás után az erdélyi magyar nép nemzeti irányu nevelése terén olyan munkásságot fejtett ki, melyet majd a történetírás lesz hivatva kellően méltatni. Az erdélyi magyar néplélek megtartására és tovább művelésére megalapította és ma is szerkeszti a „Magyar Nép“ című néplapot, amely huszezer példányban visz lelki táplálékot és hasznos tanácsokat az erdélyi magyar falvak lakóinak.

Gyallay nem külső sikerre, nem a magyarországi olvasó közönség számára dolgozik, ami esetleg nagyobb anyagi előnyöket biztosíthatott volna. Ő az erdélyi magyar nép szolgálatára szenteli minden erejét. Vállalja ennek a népnek mostoha sorsát, szegénységét, minden baját és az erdélyi magyar falvak gondtól és bánattól elsötétült házaiba igyekszik hitet és vigasztalást vinni.

Nagy érdemeket jutalmazott tehát a Kisfaludy Társaság és a Petöfi Társaság akkor, amikor Gyallay Domokost tagjai közé iktatta. S most rajtunk a sor, hogy legalább darabjának megnézésével iránta való nagybecsülésünknek mi is kifejezést adjunk“.

Jánosfalvi Sándor István: Székelyhoni utazás. Dr. Jancsó Elemér: „Erdélyi ritkaságok“ című könyvsorozatában az ősz folyamán meg fog jelenni Sándor István múlt században élt híres unitárius papnak „Székelyhoni utazás“ című, 1836-ban és 1846-ban irt kéziratot művét kiadja. A mű főképpen a két Homoród völgyének az említett években való állapotát írja le. Bizonyos tekintetben a mai falu tanulmányozásnak az őse. A szép irányban készült műhöz Benczédi Pál kolozsvári unitárius vallástanár irt ismertető előszót, s minthogy a műnek csak értékes részeit adjuk közre, kb. 16 iv lesz. Ára 100 Lei, Magyarországon pedig 4 P. Felkérjük az ily művek iránt érdeklődőket, hogy sziveskedjenek előfizetésre jelentkezni. Az előfizetést a mű átvételekor kérjük az előfizetési iven megjelöltekhez juttatni.

A sorozatban eddig a következő könyvek jelentek meg: I. *A magyar színészet hőskora.* (Nagy Lázár visszaemlékezései.) Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér, ref. kollégiumi tanár. Ára 100 lei. — II. *Péterfi Károly esztétikája.* (Az első magyarnyelvű esztétika.) Bevezetéssel ellátta: Dr. Kristóf György, egyetemi tanár. Ára 70 lei. — III. *Ruzicska György visszaemlékezései Erdély zenei életére.* Bevezetéssel ellátta: Lakatos István az Unitárius Irodalmi Társaság tagja. Ára 40 lei. — IV. *Bod Péter önéletrajza.* Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér. Ára 100 lei.

Megrendelhető lapunk szerkesztőségénél is.

Fülöp József. Mint a kagyló a tenger mélységében a drága gyöngyöt: úgy termeli Fülöp József szamosújvári magányában, nehéz anyagi viszonyok között azokat a szép verseket, melyekkel pályadíjakat nyer s Erdély legjobb költői sorába küzdötte fel magát. Az ősi székely unitárius tehetségnek a megtestesülése. Tehetségénél csak a szerénysége nagyobb. Mivel neki anyagi lehetősége nincs, egy néhány jóbarátja elhatározta, hogy előfizetések gyűjtések után szerzi meg azt az összeget, ami egy újabb kötet verse kiadásához szükséges. Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk a nemsókára kibocsátandó gyűjtőleveket, amelyek P. Szentmártoni Kálmán tanárnál kaphatók s hozzá vissza is juttatandók lesznek. (Cluj, Liceul unitarian). A könyv előreláthatólag 80 oldal s ára 50 lej lesz. Aki előfizet, az egy szerény anyagi viszonyok közt élő unitárius költő megélhetését is elősegíti.

Dávid Ferenc egyleti ünnepély Tordán. A tordai Dávid Ferenc Egylet június hó 2-án vallásos ünnepélyt tartott a templomban, melyen a központi egylet vezetőségéből többen megjelentek. A délelőtti istentiszteleten Simén Dániel teol. tanár hirdette az igét, délután pedig a templomi ünnepély tartalmas műsorral folyt le. „Tebenned biztunk eleitől fogva kezdetű ének után buzgó imával vezette a lelkeket Istenhez Benczédi Pál vallástanár. Dr. Gál Miklós főgondnok-elnök tartalmas megnyitó beszéddel vázolta a Dávid Ferenc Egylet szép múltját és hasznos célkitűzéseit. Dr. Kiss Elek főjegyző, ügyv. alelnök korunk társadalmi válságairól tartott kiválóan érdekes előadást. Székely Gyula papjelölt Ady és Bartalis egy-egy költeményének elszavalásával tett tanúbizonyságot kiváló előadói képességeiről. Gyallay Domokos, a kiváló író, Torda városának két kiváló régi vezető egyéniségéről: Szaniszlói Zsigmondról és Vida Istvánról tartott előadást.¹ A nagy történelmi tanulmányon alapuló kiváló előadás nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra. Közben az Erdős Mihály vezetése alatti dalárda énekelt több egyházi éneket. Az ünnepélyt, amely mindig magas színvonalon állott, Lőrinczy Dénes tordai unitárius lelkész zárta be tartalmas beszéddel. Az egylet vezetősége részt vett a délutáni tartott vallásvizsgán s örömmel győződött meg arról, hogy az iskolás gyermekek kiváló vallásos nevelésben részesültek.

Évzáró a kolozsvári unitárius kollégiumban. Az újabb rendelkezések miatt a főgimnázium évzárója f. évi június 15-én volt d. e. 1/2 10 órai kezdettel. A szokásos ének és ima után Gálffy Zsigmond tartalmas beszéddel mutatott rá egy küzdelmes év történetére, melyben a tanárok nagy része rövidebb hosszabb idő alatt katonai szolgálatot teljesített. Előadta a tanulók tanulmányi és erkölcsi magaviseletére vonatkozó észrevételeit, végül pedig kiosztotta a jutalmakat. Dr. Kiss Elek püspökhelyettes-főjegyző tartalmas beszédben az egyház nevében köszönetet mondott a tanári karnak és előjáróságnak egy év munkájáért és Isten áldását kérte egyházunkra, iskolánkra és a tanulók seregére.

Érettségi eredmények. A folyó évi érettségien a megelőző éveiktől az az eltérés volt, hogy a vizsgáztató tanárok közé ki-

¹ Vida Istvánról, a nagy tréfacsinálóról Gyallay D. a budapesti rádióban is nagyszerű előadást tartott.

sebségi tanárokat is neveztek ki. Így nyert kinevezést egyik bizottságba Dr. Szolga Ferenc tb. igazgató, székelykereszturi tanár, továbbá Bálint Domokos és László Tihamér kolozsvári tanárok. Az érettségi eredmények a következők: Székelykeresztúron a 16 jelentkezőből sikeresen letette a vizsgát 12; Kolozsvárt 25-ből 15.

Évzáró a Teológiai Akadémián. Az ismert körülmények miatt f. évben a Teológiai Akadémián az évzáró jun. hó 17-én d. e. 11 órakor volt. Kezdő ének után *Simén Dániel* tanár buzgó imával adott hálát a Mindenható Istennek. *Dr. Fikker János* dékán tartalmas évzáró beszédében vetett visszapillantást az elmúlt iskolai évre s a jutalmakat kiosztotta. Végül *Dr. Kiss Elek* főjegyző, püspökhelyettes tartalmas bezárával üdvözölte a tanárokat, buzdította a hallgatókat s Isten áldását kérte intézményeinkre, egyházunkra. Folyó iskolai év végén szakvizsgát tettek: *Filep Imre, Fodor Árpád, Mátyás György, Székely Gyula* és *Ürmösi Gábor*. Lelekészkesítő vizsgát tettek: *Halmágyi Pál, Köntés Béla, Nemes Sándor* és *Sebe Ferenc*. A vizsgákra a hallgatók kiváló készületséggel állottak elő. Kántori vizsgát tett *Ürmösi Gábor* IV. éves hallgató; középiskolai kisegítő hitoktatói vizsgát tett *Nagy Ilonka*, mindketten kiváló készületségről tettek tanubizonyosságot. *Lőrinczy László* kadácsi lelkész középiskolai vallástanári vizsgát tett. A bíráló bizottság különösen az írásbeli dolgozatának kiválóságát emelte ki. Egyházunk kiváló munkásainak további sikert, munkateret és előhaladást kívánunk.

Tanári vizsgák. *Márton Samu* a kolozsvári kollégium felügyelő tanára, aki ezelőtt két évvel megszerezte számtanszakkból a szakvizsgát, elvégezte az új követelményeknek megfelelően a két évi pedagógiai gyakorlatot. Egyházunk tanári kara értékes ifjú emberrel gyarapodott. — *Nagy László* tanárjelölt a katonaságtól nyert rövid szabadságát arra használta fel, hogy fizika-kémiából letette a szakvizsgát. További sikert kívánunk.

Az 1941 évi Unitárius Naptár már készül. A naptár részére a cikkek és kiigazítások határideje július hó 15. Ára a magas nyomdai árak miatt 15 lej lesz az eddigi 12 Lej helyett. Azok számára, akik előre megrendelik, finom papíron, bekötött példányokat is készítünk. Ezeknek ára 50 Lej lesz. Csak annyit nyomtatunk, amennyit megrendelnek. Megrendelés határideje szintén július 15.

Lupényi élet. Folyó évi április hó 30-ika kedves és feledhetetlen nap volt a lupényi egyházközség számára. Ugyanis *Simén Dániel* teológiai tanár és neje kíséretében *Handler Leona* amerikai papnő meglátogatta az egyházközséget s erre a nevezetes alkalomra esett a helybeli lelkészpár: Nyitrai Mózes és neje Deák Berta fiacskájának a keresztelője. Valóban életet jelentő ünnep volt ez. Az ünnepély lefolyása a következő volt: A fentjelzett napon d. u. 5 órakor kicsi, de hangulatos imaházunk zengett a szépszámban megjelent hívek és vendégek gyülekezeti énekétől, melyet követett *Simén Dániel* teol. tanár ur szívből jövő, szívhezszóló, Istenhez szálló fohásza. Az imát követte a Nőszövetség alkalmi

karéneke, amelyet Nyitrai Mózesné papnő testvérünk tanított be és vezényelt. Amerikai papnőnek a gyülekezethez intézett lelkesítő és buzdító szavait Simén tanár ur tolmácsolta. Egyházköztség nevében szeretett vendégeinket alulirott üdvözölte. Ünnepi számainkból ki kell emelnünk Deák Piroska okleveles tanítónő (keresztmama) szavaltatát és énekszámait. Énekelt Nyitrai Mózes lelkész. Szavaltak Nagy Ilon és Hegedűs Etelka vasárnapi iskolások. Gyermekjeink szereplése sirással kezdődött, de mosollyal végződött. Ünnepségünk első részének lezárta után Simén Dániel teol. tanár ur, mint keresztelő lelkész tartott alkalmi beszédet; átérezve az adott helyzet szentséges pillanatát, könnyekig meghatotta beszédével a hallgatóságot. A nap hőse, a kis Nyitrai Levente Mózes még akkor sem vett tudomást semmiről, mikor keresztelő lelkész leöntötte kis fejét a vízzel. A keresztelőt alkalmi megbeszélés, ismerkedés követte. Este a lelkészi lakás összes termeiben tea-estélyt rendeztünk. Keresztszülők tisztségét — Deák Piroska mellett — a Keblitanács és a Nőkszövetség töltötte be. Estélyünket a régi jó humor és vig kedély uralta. *Suka Sándor, gondnok.*

Belsőemberi jubileum Városfalván. Küzdelmes, de szép szolgálati multra visszatekintő két belsőembert ért a legszebb kitüntetés Városfalván f. évi május hó 13-án, pünköst másodnapján, ahol a hívek lelkészüknék: Báró Józsefnek 25 éves, Bartalis Márton tanító-énekvezérüknek 30 éves szolgálati évfordulóját ünnepelték. Szokatlan, rögtönzött, de példát mutató cselekedete volt ez a városfalviaknak, mert a belsőemberek tiltakozása ellenére sem engedték el ezt a kettős szolgálati évfordulót a lélek legszebb virágainak: a hála és elismerésnek kifejezése nélkül. Az ünnepély az ősi hagyományokat őrző, s erre az alkalomra virágba öltöztetett templomban folyt le, hol a templomi éneklést Báró Piroska vezette művészi hozzáértéssel, imát és jól át gondolt egyházi beszédet „a megbecsülés szépművészetéről“ Kiss Sándor, jánosfalvi lelkész mondott, felmutatván a jóindulatu bírálát szükségességét és építő munkáját, a rosszindulatu bírálát: az intrika romboló hatását. Szertartás végeztével id. Máthé Lajos nyug. lelkész a Keblitanács háliját és elismerését fejezte ki az ünnepelték iránt a lankadatlan, kitartó munkásságért, miket hosszú időn keresztül mindketten kifejtettek az egyházközség életében. A polgári község részéről Popa Valér jegyző üdvözölte az ünnepeltet, hangoztatván a pap, tanító, jegyző összhangzó, népművelési munkájának szükségességét. A kartársak részéről Pap Ferenc lelkész meleg szavakkal köszöntötte ünnepelt kartársát, felidézvén a diákkori, szép, baráti emlékeket; a tanító-énekvezért pedig Pálffy Ákos nyug. tanító üdvözölte, felmutatván az ünnepelt kartársnak sokoldalú kiválóságát, népe gyermekei jövőjének megalapozásáért folytatott nagy küzdelmét s rámutatott az ünnepély fénypontjára: a szolgatársi együttérzésnek Városfalván tapasztalt megnyilvánulására, amiből példát vehetnének, tanulhatnak kicsinyek, nagyok, egyformán. A „Nőszövetség, Ifjusági Egylet“ és iskolás gyermekek üdvözletei következtek, melyek mindenike virágcsokrokat nyújtott át ünnepeltéknek és hit-

veseiknek. Az elhangzott üdvözletekre ünnepelt belsőemberek meghatottan válaszoltak, megköszönték a rögtönzött, nem várt ünnepelést s mindketten ezer-ezer Lei alapítványt tettek a „Népkönyvtár“ céljaira. Az ünnepélyt 60 személyes társasbéd követte, melyen tartalmas pohárköszöntők hangzottak el a kartársak, ünnepeltek és az ünneplő hivek részéről, mindvégig megőrizvén az ünnepi hangulat komolyságát. Az ünnepély megrendezésének s kellemes folyásának érdeme a városfalviak mellett Kiss Sándor lelkészé. *Várcay.*

Korondi misszió. Korondtól mintegy 7 km.-re fekszik Pályapatak és Fenyőkút, Korondhoz tartozó két kite'epülés. Kacska-ringós hegyi út'ak vezetnek fel ide. Több mint ezer ember él e dombok között. Sovány a föld, mostoha és szeszélyes az éghajlat, szegény a nép. A két települést egy patak választja el egymástól. Mindkettőnek két tanerős iskolája van, 120—130 növendékkel. Tizenöt hónappal ezelőtt indult meg a falutól elég messze eső helyeken az unitárius misszió. Az E. K. T. határozata folytán a püspök úr missziós lelkészt küldött ide. A szervezés megindult. Vasárnaponként felváltva istentiszteleteket tartottunk az iskolák termeibe. Így kéthetenként volt istentisztelet ugyanazon hegyen. Istentiszteleteinket hiveink szép számban látogatták. A kath. testvéreink is szívesen látogattak el hozzánk. Az istentiszteleteket vallásos óra követte, hol a korondi egyházközség harmoniuma mellett megindult az egyházi énektanulás. Előadást, felolvasást minden alkalommal a s.-lelkész tartott, melyeknek tárgyát egyházunk történetéből és unitárius hittanunkból merítette. Hiveink nagy szeretettel hallgatták végig. Vallásos óráinkat a növendékek szavalatai tették változatossá. A fenyőkuti iskolába 26 unitárius gyermek iratkozott be. Pályapatakon 19. Vallásórát heti négy órában tartottunk. Vallásvizsgán, a szépen feldiszített pályapataki iskolában, szép tanúságot tettek előmenetelükről. Hivek látogatásával, missziós füzetek kiosztásával igyekezett a lelkész az unitárius összetartást és hit megerősödését munkálni. A munka megindult. Most folytatni kell, hogy az unitarizmus e végvárán is igazi unitárius élet fejlődjék ki.

Elekes Endre.

Nyugtázások a baróti missziós egyházközség templomának építése javára. Pátronusi díjat fizettek: Bartha Miklós București 500 L, Németh Ernő București 500 L, Dr. Gál Miklós főgondnok ur Torda 500 L, Babos Antal és neje Barót 1200 L, Szabó Béni volt orszgy. képviselő Brassó 1000 L, Dr. Fekete Sándor köri felügy. gondnok Sepsiszentgyörgy 500 L, Unitárius Nőszövetség Brassó 500 L, Unitárius Nőszövetség Segesvár 1000 L, Unitárius Nőszövetség Sepsiszentgyörgy 1000 L, Alsófelsőszentmihályi unitárius egyházközség 561 L, Kónya Lőrinc és neje Olasztelek 200 L. 1938 évi karácsonyi perselypénzt eddig a következő egyházközségek küldtek: Székelyudvarhelyi 100 L, Sármási mezőszéki szörványközpont 240 L, Szováta 165 L, Brassó 1000 L, Székelyderzs 300 L, Bölön 256 L, București 150 L, Erzsébetváros 60 L, Medgyes 115 L, Korond 120 L, Városfalva 100 L, Homoródszentmárton 115, Magyarszentbenedek 100 L, Küküllő-

széplak 50 L, Lupény 200 L, Kissolymos 185 L, Tordátfalva 135 L, Torda 100 L, Iklánd 50 L, Csehétfalva 50 L, Olthévíz 431, Sepsiszentkirály 144 L, Nagyenyed 100 L, H.-Jánosfalva 150 L, Kolozsvár 200 L, Szentháromság 100 L, Ádámos 80 L, Siménfalva 150 L, Vargyas 430 L, Firtosváralja 100 L, Csekefalva 45 L, Gagy 75 L, Lókod 80 L, Recsenyéd 60 L, Homoródalmás 200 L. — A fenti adományokért hálás köszönetet mond és az adományozókra Isten gazdag áldását kéri a baróti missziós egyház-köztség

Presbiteriuma,

Eljegyzés. *Kökösi Sigmond Éva* és *Dr. Csiky Andor* június hó 23-án Székelyudvarhelyen jegyet váltottak. Sok szerencsét kívánunk és elhatározásukat Isten áldása kísérje.

Esküvők. *Márton Samu* felügyelő tanár és *Tulogy Erzsébet* június hó 8-án tartották esküvőjüket a kolozsvári unitárius templomban nagy közönség jelenlétében. Az egyházi áldást Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző adta az ifju házaspárra. — *Ifj. Bors István* és *Szathmáry Margit* június hó 9-én Szindzen, az unitárius templomban tartották esküvőjüket rokoni és baráti körben. — *Fekete Irma* és *Kiss Zoltán* abásfalvi lelkész június hó 23-án Nyárádgálfalván házasságot kötöttek. Az ifju párokat Isten áldása kísérje egész életükben és áldja meg házassági szövetségüket.

A műemlékek védelmére a vallás- és művészetügyi minisztérium szigorú rendeletet adott ki. A rendelet szerint az 1834 előtt épült templomok műemlékek sorába tartoznak.

Az Unitárius Leányotthon az 1940—41. tanévre felvesz unitárius és más vallású középiskolába tanuló leányokat. Felvételt kérvény az Unitárius Leányotthon Előljárásiághoz címezve, az unitárius Kollégiumba (Cluj, Calea Marechal Foch 12 szám külső).

Leányotthon vezetősége.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába május 22 től június 21-ig adományos díjai fizettek: özv. Barra Lajosné 1939—40-re, Nagy Áron, Nagy Ferenc, Nagy D. Mihályné, Gyerő Andrásné Ürmös, és Böske Ákosfalva, Szathmáry Gábor Kolozsvár 1940-re, Soly István Erzsébetváros 1939-re, Antal Gyuláné Dánfalva 1938—39-re. — Előfizetői díjat fizettek: Kisgyörgy Dávid Nagyajta, és Istvánné Kolozsvár, Deák Dénes Kobátfalva, Kiss Károly Szentgyörgy, Gyárfás Jánosné, Préda Ferencné Erzsébetváros, Iklós Samu Küküllődombó 1940-re, Lakatos Miklós Toroczkó 1940-re, Varga Béla, Varga István Zilah 1939-re, Borbély Ferenc Kolozsvár 1940—1942-re, Halmágyi Mózes Mészke 1940, Gergely Szováth 1940, Lőrinczy Gábor, László József, Fekete Miklós id., Buzogány Áron, Lőrinczy Mihály K., Lőrinczy Buzogány György, Simén Domokos, Balogh János, Sziklós, Fenyédi Mihály, Fekete György id., Mátéffi Áron, Kegéza, Fekete Miklós jegyző 1940, Lőrinczy Mihály B. ahám 1939—40.

Előfizetői díjban fizetett a Homoródszentpéteri Dávid Ferenc 1940 L-t.

Kolozsvár, 1940 június 21. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok,

A bucurești-i unitárius egyházközség hirei.

Anyakönyvi bejegyzések. Veress Elek és Szűcs Ilona kislánya *Attila* megkereszteltetett 1940 június 16 án. A kis koraszülött másnap meg is halt s eltemettetett június 18-án, a ref. temetőben. A szülőknek vigasztalódást kívánunk.

Aranyakönyvi bejegyzések. *Telefon-alapra* 1940 jan.—márc.—ra 1000 lejt fizetett be Rácz Gyula. *Ház-alapra* adakoztak: Beniczédy Irén konf. növ. 200 L-t. *Egyházközség szükségleteire*: Fekete István (Medgyes) 100 L, Sepsiszentgyörgyi Nők Szövetsége 200 L-t.

Gyermeknyaraltatás költségeire adakoztak: X. Y. 500 L, Varga Györgyné 50, Filep Ibolyka 30 L, Szűcs Erzsébet 20 L, Bodonyné Vári Annus 20 L, Gross Jánosné 40 L, Salamon Éva és Judit 100 L, Gidáli Márta 100 L-t. Megajánlott Csernyánszky Ferencné 50 L-t. Egyházi adószedőnél levő összegek még nem számoltattak el, azokat majd jövő alkalommal nyugtázzuk. Nem panaszoljuk fel, de megemlítjük, hogy multkori felhívásunk teljesen eredménytelen volt, pedig gyermekeink jövője egyházunk jövőjét jelenti.

Egyházi adót fizettek: Stoica-né Kovács Erzsébet 60 L, Bába Mihály 200 L, Jivan-né Farkas Erzsébet 100 L, Kiss Ernő 300 L, Dr. Ambrus Béla 2000 L, Tamás Lenke 60 L, Gombos Dénes I—III. 100 L, Pitó Lajos 60 L, Zippenfenig Leontin 60 L, Dr. V. Ullman Lajos 400 L, Mózes Miklós 60 L, Radu-né Szabó Mária 100 L, Gál Albert 200 L, Csiki Ferenc r. 100 L, Brók Domokos 100 L, Varga Vilmos r. 100, Buzogány János 200 L, Csernyánszky Ferencné 200 L, Gombos Mózes 50 L, Cherian-né Andrásofszky Margo 200 L, Földes Márton IV—VI. 150 L, Veress Elek 200 L, Csáky Ferenc 60 L, Kuti Áron 60 L-t. Kérjük hiveinket, hogy akik tehetik, szíveskedjenek behozni egyházi adójukat.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat, illetve adományt adtak: Stoica-né Kovács E. 40 L, Jivan-né Farkas E. 40 L, Kiss Ernő 50 L, Tamás Lenke 40 L, Gombos Dénes 40 L, Zippenfenig Leontin 40 L, Pitó Lajos 40 L, Dr. V. Ullman Lajos 50 L, Mózes Miklós 40 L, Brók Domokos 40 L, Gál Albert 100 L, Varga Vilmos 25, Kelen Miklós 50 L, Csernyánszky Ferencné 100 L, Cherian-né A. Margo 50 L, Csáky Ferenc 40 L, Kuti Áron 20 L, Buzogány János 100 L-t.

Iskolás növendékeink hittan vizsgája június 2-án volt. Vizsgabiztosok voltak Keresztes Gyula egyházi tanácsos és Kovács Endre afiai. Növendékek vizsga végén jutalomkönyveket kaptak. A könyvekre X. Y. 500 L és Kelen Miklós afia 500 L adományt adtak Ifjúsági Kör útján. Kiosztott könyvek értéke 670 L volt. A többi pénz tartalékban marad.

Anyák napját június 9-én tartottuk meg. Istentisztelet után alkalmi verseket szavaltak Kovács Endre és Sándor, Filep Ibolyka és Szűcs Erzsébet.

